

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI)

Teksto rašymo vertinimo instrukcija

2009 m. valstybinis brandos egzaminas

Lietuvių kalbos (gimtosios) valstybinio brandos egzaminio teksto rašymo vertinimo kriterijai

I. A. Samprotavimo rašinio turinio vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
1. Tema, pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai.	4	Tema suvokta. Aiški pagrindinė mintis. Ją plėtojantys teiginiai rodo, kad autorius gerai suvokia problemos esmę ir kontekstą.
	3	Tema suvokta. Pakankamai ¹ aiški pagrindinė mintis ir ją plėtojantys teiginiai (stinga prasminių akcentų).
	2	Tema suvokta iš dalies: per siaurai arba per plačiai, esama nukrypimų nuo temos. Nepakankamai ² aiški pagrindinė mintis.
	1	Bent nedideli teksto fragmentai susiję su tema / neaiški pagrindinė mintis.
	0	Užduotis, tema nesuvokta, rašinys parašytas visai kita, nei nurodyta, tema.
2. Teiginių pagrindimas (argumentavimas). <u>Pastaba.</u> Fakto klaida laikoma argumentavimo trūkumu tais atvejais, kai naikina argumentą (jo esmę) arba kai dėl fakto klaidos argumentas tampa nesvarus.	5	Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Visi argumentai tinkami ³ ir svarūs ⁴ . Teiginiai išsamiai pagrindžiami ⁵ .
	4	Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Kultūrinės patirties argumentai tinkami, bent vienas iš jų svarus; socialinės patirties argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai išsamiai pagrindžiami.
	3	<ul style="list-style-type: none">▪ Didžiojoje teksto dalyje remiamasi kultūrine patirtimi. Kultūrinės patirties argumentai iš esmės tinkami, bet nepakankamai svarūs; socialinės patirties argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai išsamiai pagrindžiami./▪ Didžiojoje teksto dalyje remiamasi socialine patirtimi, argumentai tinkami ir svarūs. Teiginiai išsamiai pagrindžiami.
	2	Bent pusėje teksto teiginiai grindžiami remiantis socialine patirtimi. Argumentai tinkami, bet nepakankamai svarūs. Yra kultūrinės patirties užuominų.
	1	Mažesnėje teksto dalyje stengiamasi tinkamai pagrįsti teiginius; dominuoja bendro pobūdžio aiškinimas.
	0	Teiginiai nepagrindžiami / argumentuojama netinkamai.
Iš viso	9×2=18	

¹ **Pakankamai** [...] – nors ne iki galo aišku, bet užtenka, kad būtų suprasta, – esmė pasakyta.

² **Nepakankamai** [...] – nors užuominų yra, bet jų neužtenka, kad būtų suprasta, – esmės nėra.

³ **Tinkamas** argumentas – tas, kuris pagrindžia teiginį, kuriam yra skirtas. Argumento tinkamumas – jo santykis su konkrečiu teiginiu (teiginys turi atitikti nagrinėjamą problemą – priešingu atveju jį pagrindžiantis argumentas negali būti įskaitytas).

⁴ **Svarus** argumentas – tas, kuris skatina patikėti, paremia ar net verčia priimti tezę (pagrindinę mintį). Argumento svarumas – jo santykis su tema.

⁵ **Išsamus pagrindimas** – tai teiginio ir argumentų tarpusavio ryšių demonstravimas, t. y. pagrįstas ir įtikinamas samprotavimas, o ne argumentų gausa (argumentų turi būti nei per daug, nei per mažai – tiek, kad teiginys būtų įrodytas, kad teze būtų galima patikėti).

I.B. Teksto interpretacijos turinio vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
1. Teksto temos, problemos, idėjos, vertybės.	4	Suvokta interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės. Aiški skaitymo kryptis.
	3	Suvokta interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės. Nukrypstama nuo skaitymo krypties.
	2	Interpretuojamo teksto tema / problemos ir idėjos / vertybės suvokta iš dalies. Bandyta rinktis skaitymo kryptį, bet ji nepakankamai aiški.
	1	Teksto tema / problemos suvoktos paviršutiniškai. Nepasirinkta skaitymo kryptis.
	0	Tekstas nesuvoktas. Pasirinkta skaitymo kryptis prieštarauja teksto prasmėi.
2. Interpretacijos pagrindimas: pasirinkti teksto elementai (erdvė, laikas, pasakotojo/ kalbančiojo / veikėjo situacija, veiksmas / vyksmas, meninė kalba, kompozicija) ir kontekstas. Pastaba. Fakto – literatūros istorijos (konteksto) ar teorijos – klaida laikoma interpretacijos trūkumu tais atvejais, kai kenkia interpretacijos pagrindumui.	5	Paisoma interpretuojamo teksto logikos. Išsamiai analizuojami pasirinkti teksto elementai, pakankamai suprasta ir atskleista jų paskirtis. Motyvuotai remiamasi kontekstu (kultūros, epochos, kūrybos, kūrinio arba kt.).
	4	Paisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojami pasirinkti teksto elementai, iš esmės suprasta ir atskleista jų paskirtis. Ne visada motyvuotai remiamasi kontekstu.
	3	Ne visada paisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojami pasirinkti teksto elementai, bandoma aiškinti jų paskirtį. Kontekstas menkai siejamas su interpretuojamu tekstu. / Paisoma interpretuojamo teksto logikos. Išsamiai analizuojami pasirinkti teksto elementai. Nesiremiam jokių kontekstu.
	2	Didesnėje teksto dalyje nepaisoma interpretuojamo teksto logikos. Analizuojama remiantis išankstiniu žinojimu / pasirinkti teksto elementai analizuojami fragmentiškai. Minimas kontekstas nesiejamas su interpretuojamu tekstu.
	1	Nepaisoma interpretuojamo teksto logikos. Bandoma analizuoti tekstą. Minimas kontekstas nesiejamas su interpretuojamu tekstu.
	0	Tekstas atpasakojamas. Interpretuojamas kitas, nei nurodyta, tekstas (žr. pastabą).
Iš viso	9×2=18	

Pastaba. Visas rašinys vertinamas nulių taškų, jei:

- užduotis neatlikta;
- samprotavimo rašinys parašytas kita, nei nurodyta, tema;
- interpretuojamas kitas, nei nurodyta, tekstas.

II. Teksto sandaros ir vientisumo vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
Teksto sandara ir vientisumas. Pastaba. Vertinamas visas tekstas. Teksto sandaros ir vientisumo trūkumai nedubliuojami.	4	Tekstas vientisas, tinkamos sandaros: <ul style="list-style-type: none"> • yra su dėstymu susijusi, viso teksto logikai neprieštaraujanti įžanga; • yra su dėstymu susijusi, viso teksto logikai neprieštaraujanti pabaiga; • išlaikytos tinkamos struktūrinių dalių proporcijos; • tekstas vientisas ir nuoseklus, nėra nemotyvuotų minties šuolių, nereikalingų pasikartojimų; • teksto skaidymas pastraipomis pagrįstas. Ne daugiau kaip vienas trūkumas.
	3	2–3 trūkumai
	2	4–5 trūkumai
	1	6–8 trūkumai
	0	Nepaisoma samprotavimo ⁶ teksto sandaros reikalavimų, dėl trūkumų tekstą sunku suprasti / 9 ir daugiau trūkumų.
Iš viso	4×2=8	

⁶ Samprotavimas gali būti deducinis, indukcinis arba analoginis.

III. Kalbinės raiškos vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai
Bendrųjų stiliaus reikalavimų laikymasis. <u>Pastabos:</u>	5	Kalba aiški, logiška, sklandi, tiksli, glausta; nepastebėta ryškių stiliaus trūkumų. Kalbinė raiška atitinka rašymo situaciją ir žanrą. 1–2 trūkumai
1. Viename sakinyje žymima ne daugiau kaip viena stiliaus ar logikos klaida.	4	3–5 trūkumai
2. Stiliaus, logikos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis.	3	6–7 trūkumai
3. Stiliaus ir logikos klaidos skaičiuojamos tik 400 žodžių apimties teksto dalyje.	2	Mintys formuluojamos nevisiškai aiškiai, kai kuriuos teksto fragmentus dėl raiškos trūkumų sunku suprasti. / 8–12 trūkumų
	1	13–15 trūkumų
	0	Mintys formuluojamos neaiškiai, didesnę teksto dalį sunku suprasti. 16 ir daugiau trūkumų
Iš viso	5×2=10	

IV. Kalbos normų laikymosi vertinimas

Aspektai ir pastabos	Taškai	Aprašai	Taškų mažinimas už apimtį
Rašybos, skyrybos, gramatikos, žodyno taisyklių ir normų laikymasis. <u>Pastabos:</u>			Jeigu mokinys parašė mažiau nei 400 žodžių ir nepadarė klaidų, taškų už raštingumą suma nemažinama. Taškai gali būti mažinami, jei mokinys parašė mažiau nei 400 žodžių.
1. Gramatikos ir žodyno klaidomis laikomi normų, nurodytų „Kalbos patarimuose“, „Dabartinės lietuvių kalbos žodyne“, „Tarptautinių žodžių žodyne“, „Didžiųjų kalbos klaidų sąrašė“, pažeidimai.	16	Kalba taisyklinga / 1–2 klaidos	
2. Gramatikos, žodyno, rašybos, skyrybos klaidos nedubliuojamos ir laikomos atskiromis klaidomis. Ta pati rašybos, gramatikos ir žodyno klaida, pasikartojanti net kelis kartus, laikoma viena klaida (pvz., žodis <i>grįžti</i> kelis kartus parašytas <i>grįžti</i>). Viena skyrybos klaida laikoma to paties įterpinio neskyrimas ir ta pati citatos skyrybos klaida. Remiamasi „Lietuvių kalbos rašybos ir skyrybos“ (Vilnius: Mokslas, 1992) pirmąja dalimi „Rašyba“ ir Privalomosios ir pasirenkamosios skyrybos taisyklėmis.	15	3 klaidos	Jeigu mokinys už raštingumą surinko 15–12 taškų, už 30 trūkstumų žodžių atimamas 1 taškas.
	14	4 klaidos	
	13	5 klaidos	
	12	6 klaidos	
	11	7 klaidos	
	10	8 klaidos	
	9	9 klaidos	
	8	10 klaidų	
	7	11 klaidų	Jeigu mokinys už raštingumą surinko 11 ir mažiau taškų, už 30 trūkstumų žodžių atimami 2 taškai.
	6	12 klaidų	
	5	13 klaidų	
	4	14 klaidų	
	3	15 klaidų	
	2	16–17 klaidų	
	1	18–20 klaidų	<u>Taškai atimami tik iki šio kriterijaus 0 taškų.</u>
	0	21 ir daugiau klaidų.	
Iš viso	16		